

Tisztelt Látogatók,

veszélyes területre tévedtek, kérjük, hogy fokozott figyelemmel közelítsék meg az egyes helyszíneket, s a gyermekeiket egyetlen pillanatra se veszítsék szem elől. A kiállított szimbólumokat mindenki csak saját felelősségére használhatja, kérdéseikkel, esetleges reklamációikkal pedig forduljanak közvetlenül a képzett szakszemélyzethez (Szolnoki József, Késcsann József és Tulipán Zsuzsa).

A fokozott elővigyázatosság elengedhetetlen, mert Szolnoki József kiállításának egyes állomásain megkövesedett szimbólum-fossziliák láthatók a magyar történelem különböző korszakváltásaiból. Ezek – noha már elszenesedtek –, mégis rengeteg energiát tárolnak magukban, s ha váratlan véletlenek vagy tudatos szándékok következtében napfényre kerülnek, a jelen viszonyítás-rendszerében robbanásveszélyes elegyet alkothatnak.

Ebben az öslényekkel és más furcsa szerzetekkel, szokatlan rituálékkal benépesített történelmi kalandparkban – az *Élményterápiás és Homeopátiás Igazgatóságunk* (az ÉHI) legújabb gyöngyszemében – a látogatót vezető útvonal megegyezik a magyar történelem kronológiájával. Az egyes állomáshelyeken pedig e múlt jellegzetes, a kollektív tudatban, a kulturális emlékezetben mélyen gyökerező szimbólumaival találkozhatunk. *Királyok a házban*, egy jól ismert hip-hop együttes megfogalmazását kölcsönözve...

Kelet és nyugat, vörös csillag és szent korona, pogány és keresztény, kuruc és labanc, úttörőavatás és elsőáldozás – szuggesztív szimbólumok, amelyek ugyanakkor jól mutatják egy Komország ismerős ingamozgását a történelem sodrásában. S az egyes sors(bukó)fordulókról, a különböző politikai rendszerek küzdelméről pontos látóképet adnak a jelzős szerkezetű átmeneti rítusok – a turáni átok, a déli harangszó, a 150 éves sörkocintási tilalom, vagy éppen az egypereces néma csöndek.

Talán nem tévedünk nagyot azzal a feltevéssel, hogy nem a történelmi kalandtúra egyes állomásai jelentik a kiállítás központi szervezőelemét. Sokkal fontosabb ennél az archetipikus történelmi rétegek és a privát történelem összekapcsolása, kísérlet a múlt elbeszélésének egy sajátos, összetéveszthetetlenül egyéni módjára..

Szolnoki József látásmódjának egyik sajátossága a kuriózumok iránti fogékonyság – a termekben látható tárlók a múzeumok egyik őst, a kuriózum-kabinetet idézik fel, amelyekben békésen elfértek egymás mellett a természeti és történelmi tárgyak, a különböző csodabogarak, minden, ami egy korszakban valamilyen szempontból érdekesnek, megőrzésre érdemesnek tűnt. Az Igazgatóság fontosnak tartja leszögezni, hogy Szolnoki József elsősorban dokumentum-filmrendező, aki számára a kiindulópontot az egyszerre dokumentatív értékű és demonstratív módon megjeleníthető tények jelentik. Noha szenvedélyei a listák, a felsorolások, a különböző archívumok, Szolnoki a kuriózumokat mégsem művelődéstörténelmi buzgóságból gyűjtögeti. Ismeret- és médiaelméleti kérdéseire próbál választ keresni segítségükkel: hogyan válik egy addig a szemlélő és a társadalom számára láthatatlan tárgy/állapot (a 'néma jel') – legtöbbször egy életrajzi helyzet véletlen következtében – hirtelen fontossá, s miképpen ragadja meg, ejti szenvedélyesen foglyul a művészi képzelőerőt.

Korábbi munkáihoz – a *Leptinotarsa, avagy privát nyomozati anyag a krumplibogár titokzatos feltűnéséről Magyarországon* című dokumentumfilmhez (1997) vagy a *Turul-kóla* elnevezésű brand-építéséhez (2004-től Csáky Lászlóval és Szilágyi Kornéllal közösen) – hasonlóan a történelem különleges helyzeteiben, véletlen, mellékesnek tartott, s ezért a tudomány által ignorált történeteiben ismeri fel a korszakokat összekapcsoló, a kulturális emlékezet főbb csomópontjait megrajzoló struktúrákat.. Szolnoki egy autonóm, mindig izgalmas eredményeket hozó logika mentén – pszeudotudományos fogalmakat, önálló szóösszetételeket, váratlan asszociációkat alkalmazva – keres és talál kapcsolatokat térben, időben és kauzalitásban nagyon is eltérő jelenségek között.

Párhuzamként érdemes felidézni a neves olasz történész, Carlo Ginzburg módszerét, amelyet kontextustól függően vadászati, divinációs, feltételezésen alapuló vagy szemiotikai paradigmának nevez. Ginzburg szövegeit is a mellékes jelek iránti kitüntetett, már-már mániákus figyelem jellemzi, amely ugyanakkor ismeretelméletileg, módszertanilag is rendkívül tudatosan végiggondolt. Tanulmányainak perspektívája mindig túlmutat a mikroszintű részleteken, s a jelek egymás mellé illesztésekor keletkező strukturális azonosságokra irányul. Szolnoki „homofóniának”, Ginzburg pedig (Vlagyimir Propp nyomán) morfológiai analógiának nevezi azt a módszert, amely révén kapcsolatok teremthetők a látszólag önmaguk kuriozitásába záródó szimbólumok, figyelmen kívül hagyott jelek között.

S ebből az episztemológiai/módszertani perspektívából kiindulva ezek az önmagukban bájos kis történetek a zsugorodó Magyaroszauruszról, a hobbi-hunokról – történelmi élményparkunk büszkeségei – az Igazgatóság véleménye szerint már egyáltalán nem tűnnek ártatlannak, önmagukba záródónak. Képesek több szempontból is megvilágítani egy fontos kérdést: a történelmi rendszerváltások mélyszerkezetét. Fegyelmezetten a kijelölt tanösvény mentén haladva mintha mindig ugyanazzal a történettel találkozánk: címereket látunk, amelyekre újabb és újabb hatalom matricázza rá saját, hamar megfakuló, a mindennapi élet számára gyakorlatilag észlelhetetlen szimbólumrendszerét. Tehetetlenségből fakadó átkokat, győzelemittas hangokat, néma csöndekert hallunk, a korszakváltások akusztikus emlékezetének hangtérképét felrajzolva. S ezeket látva és hallgatva egy olyan ország történelmi irányváltásaival szembesülhetünk, amely nem tud, s nem is nagyon akar mit kezdeni a múltjával (múltjaival), képtelen korszakokon túllépni, ezeket történelemmé változtatni.

Természetesen jó volna valahogyan megszakítani ezt a folyamatot, reflektálni a történelmi állomásokra, az útirányokat illetően minimális konszenzusokat kialakítva, amelyekhez tarthatnánk magunkat. S ha ez nagy léptékben szemmel láthatóan nem is megy, az *Élményterápiás és Homeopátiás Igazgatóság* készséges szakemberei itt is a segítségükre sietnek: a kiállítás látogatói személyre szabottan elkészíthetik erre a hajózási idényre érvényes, saját Komp-ország menetrendjüket, amely egészen a jegesedés végleges beálltáig érvényes marad: „járat indul a 18-as hajóállásról, az irány....”

Az Igazgatóság közleményét hallhatták.